

בס"ד. שיחת ש"פ נח, בדר"ח מרחשון, ה'תשל"א.

בלתי מוגה

א. ידוע ש"תשרי" אותיות "רשית"!. ואע"פ שתיבת "ראשית" צ"ל בא', ואילו "תשרי" הוא אותיות "רשית" חסר א' — הרי מצינו שגם בפסוק² "ארץ אשר תמיד גו' עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה" נאמר "רשית" חסר א'.

אך עדיין צריך להבין בפסוק עצמו מדוע "רשית" חסר א'? ובכן, ענין זה מבואר בגמרא³: "כל שנה שרשה בתחלתה מתעשרת בסופה, שנאמר מראשית השנה, מרשית כתיב" — שמדיוק זה ("מרשית כתיב") מובנת כוונת הגמרא שבאמת ה' צריך להיות כתוב "מראשית" (בא'), ולכן יש צורך לחפש טעם מדוע נכתב "מרשית" (חסר א'), והטעם הוא — שזה מורה על הענין ד"רשה בתחלתה" (חסרון של אות, ובפרט חסרון אות א' — תחלת כל האותיות, ומורה על אלופו של עולם וכו'), שעיי' "מתעשרת בסופה".

וההסברה בזה (שדוקא עיי' ש"רשה בתחלתה" אזי "מתעשרת בסופה") — כפי שמבאר אדמו"ר האמצעי בדרוש להבין כוונת התקיעות⁴, שבר"ה חוזרים כל הדברים לקדמותן (והו"ע עליית המלכות עד לבחי' התנשאות עצמית כו'), לשרשם ומקורם, החל מענין האל"ף — "אור פני מלך חיים" — שהוא התחלת כל דבר; וכדי להמשיך מהשורש ומקור הראשון, צ"ל הענין ד"רשה בתחלתה", ודוקא עיי' "מתעשרת בסופה", וע"ד מ"ש⁵ "מרום וקדוש אשכון (דוקא) ואת דכא ושפל רוח".

ובעבודה הרי זה הענין של קבלת עול — שזהו כל ענין העבודה דר"ה:

ענין הקב"ע צריך להיות גם בעבודת כל השנה כולה, והיינו,

(1) בעה"ט עה"פ עקב יא, יב. וראה אוה"ת דרושים לסוכות ע' א'תשנו. סה"מ תר"ל ע' רפז. תרנ"ו ע' רעז. ועוד.
 (2) עקב שם.
 (3) בהמשך הענין אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שאין צורך לחפש על זה ביאור
 והסבר; טובה ההסברה שנאמרה על זה בגמרא.
 (4) ר"ה טז, ריש ע"ב.
 (5) סידור (עם דא"ח) שער התקיעות רמד [שנז], ג ואילך.
 (6) משלי טז, טו.
 (7) ישעי' נז, טו.

שהעבודה אינה בגלל שהשכל או הרגש אומר לו לקבל זאת (או עכ"פ שאין זה מפריע ומיצר לו), אלא העבודה צריכה להיות מתוך קבלת עול (ולא באופן שאצלו אין זה "עול"), וכמבואר בארוכה בתניא* בדברי הזהר⁹ "כהאי תורא דיהבין עלי' עול בקדמיתא בגין לאפקא מיני' טב לעלמא כו'"; אבל הקב"ע שבכל השנה כולה הוא בשביל ולצורך העבודה, משא"כ בר"ה, הקב"ע הוא לא בשביל העבודה, אלא זהו ענינה של העבודה עצמה¹⁰.

וטעם הדבר — כי, ההמשכה מהשורש ומקור כו', יכולה להיות רק ע"י עבודה שמצד העצם (ולא ע"י עבודה הקשורה עם בחי' הגילויים, שצריך תחילה לפעול אותם), שזוהי העבודה דקב"ע.

ויש להוסיף בביאור דיוק הלשון "כל שנה שרשה בתחלתה":

מבואר בהמשך ההילולא¹¹ בענין "רש" ו"דל", שהעניות של "רש" גדולה יותר מהעניות של "דל", וכלשון הכתוב¹²: "ולרש אין כל".

וכמרומו גם בצירור האותיות ד' ור' (כמבואר בשער היחוד והאמונה¹³ ש"כל אות היא בתמונה מיוחדת פרטית המורה על ציור ההמשכה וכו'") — שכאשר מסירים את היו"ד שמאחורי הדל"ת אזי נעשה רי"ש, והיינו, שכאשר נחסר אפילו מהעניות של ה"דל", אזי נעשה במעמד ומצב של "רש".

ויש לומר, שזהו גם החילוק שבין הקב"ע דכל השנה לקב"ע

דר"ה¹⁰:

הקב"ע של כל השנה, להיותה בשביל העבודה, הרי מובן שישנו ענין של מציאות — מציאות של עבודה, או עכ"פ מציאות של מי שרוצה לעבוד, והרצון לעבוד הוא בתוקף כ"כ עד שבשביל זה כדאי אפילו ענין הקב"ע, וכיון שיש ענין של מציאות, הרי העניות היא רק באופן של "דל";

משא"כ הקב"ע של ר"ה, שאינה בשביל עבודה, אלא כל ענין העבודה הוא הקב"ע — אין כאן ענין של מציאות, כך, שזהו הענין של "רש", ש"לרש אין כל".

11 ד"ה באתי לגני תש"י פ"ו ואילך
 (סה"מ תש"י 119 ואילך).

12 שמואל"ב ב, יג.

13 פ"ב בהגהה.

8 פמ"א.

9 ח"ג קח, א.

10 ראה המשך תער"ב ח"א ע' קמד

[קצג] ואילך. סה"מ תרס"ב ע' רכה ואילך.

תרצ"ט ע' 6. ע' 13. תש"ב ע' 8.

ודוקא כאשר העבודה היא באופן ד"רשה בתחלתה", אזי נמשכים כל הענינים כו', ועד לאופן של עשירות — "מתעשרת בסופה".

ב. והנה, מבואר בחסידות¹⁴ בפירוש "מתעשרת בסופה", שאין הכוונה לסוף השנה, אלא "תחלתה" ו"סופה" היינו קודם תקיעות ולאחרי תקיעות:

הענין ד"רשה בתחלתה" הוא קודם התקיעות — כאשר "יכין עצמו לתקוע בשופר"¹⁵, ובשעת אמירת הפסוקים, שאז ישנו הענין ד"מן המיצר"¹⁶, הן במחשבה וכוונה, הן בדיבור — אמירת הפסוק "מן המיצר", והן במעשה — התקיעה בצדו הקצר של השופר¹⁷, והרי תק"ש הוא ענין של מעשה, שלכן, בכדי לתקוע בשופר יש צורך בהשתדלות יתירה מאשר ענין הדיבור, וגם ההבל שבנפיחה יש בו ממשות יותר מאשר הבל הדיבור.

וענין זה קשור גם עם בריאת האדם (בר"ה) שהיתה באופן ד"ויפח באפיו נשמת חיים"¹⁸:

מחד גיסא — נמשך ענין הנפיחה מפנימיות החיות, כמאמר "מאן דנפח מתוכי נפח", "מתוכיותו ופנימיותו"¹⁹. והיינו, שאין זה כמו כללות הבריאה שנמשכת מחיצוניות החיות, שהו"ע הדיבור, כמ"ש²⁰ "בדבר ה' שמים נעשו", אלא נש"י נמשכים מפנימיות החיות.

ולאידך גיסא — הבל הנפיחה נתגשם ויש בו ממשות יותר מאשר הבל הדיבור, ולכן יש בכחו להחיות את גוף האדם, שהוא נמוך במדרגה יותר מגופות הבע"ח, שנבראו לכתחילה עם נפש החיונית שבתוכם, ואילו גוף האדם נתהוה תחלה ללא נפש חיונית, כמ"ש²¹ "גלמי ראו עיניך", ורק אח"כ "ויפח באפיו נשמת חיים" (כמבואר בתו"א ד"ה להבין הטעם שנשתנה יצירת גוף האדם²², ובדרושים שלאח"ז²³).

ועד"ז בנוגע לתק"ש — שיש צורך בהשתדלות יתירה כדי לתקוע בשופר, וכפי שמצינו שתק"ש צ"ל באופן "שיתאדמו פני התוקע"²⁴, והרי

פירושים מרבתינו נשיאינו לשם (ע' נ ואילך). וש"נ.	(14) ראה תורת לוי"צ ע' סז. לקוטי לוי"צ
(20) תהלים לג, ו.	(15) סידור אדה"ז ב"סדר תקיעות".
(21) שם קלט, טז.	(16) תהלים קיח, ה.
(22) בראשית ג, ד ואילך.	(17) ראה תו"מ חמ"ה ע' 6. וש"נ.
(23) תו"ח שם יח, ד ואילך. אוה"ת שם (כרך 1) תרנא, א ואילך.	(18) בראשית ב, ז.
(24) ראה פע"ח שער השופר פ"א. ועוד.	(19) תניא רפ"ב, וראה תניא עם לקוט

ענין אדמומית הפנים מורה שלא מספיק החיות שישנו מצד עצמו, אלא יש צורך בחיות פנימי יותר; וביחד עם זה, יש בהבל התקיעה (נפיחה) ממשות יותר מאשר בהבל הדיבור, שזה קשור עם ענין המעשה.

אך ע"י הענין ד"מן המיצר קראתי", הן במחשבה, הן בדיבור, באמירת הפסוקים, ובפרט הפסוק "מן המיצר גו'", והן במעשה דתק"ש — אזי נעשה הענין ד"ענני במרחב", "מתעשרת בסופה", מיד לאחרי התקיעות.

ג. אמנם, "אין מקרא (וענין) יוצא מידי פשוטו"²⁵ — ש"מתעשרת בסופה" היינו במשך כל השנה כולה עד סופה:

גם לאחרי הדין בר"ה באופן שנכתבים ונחתמים בספרן של צדיקים⁴ ("עמך כולם צדיקים"²⁶) — הרי "אדם נידון בכל יום"²⁷, כמבואר בחסידות (בדרושי אדמו"ר הזקן²⁸ ואדמו"ר האמצעי²⁹, וכן בדרך מצוותיך³⁰ להצ"צ ובקונטרס ומעין³¹) שלפי הנהגתו ומעשיו בכל יום נקבע אם ההמשכה שנפעלה בר"ה תומשך בפועל למטה, או שתשאר ברוחניות למעלה כו'³².

ואעפ"כ אין זה בסתירה להאמור ש"מתעשרת בסופה" היינו בר"ה גופא מיד לאחרי תקיעות (באופן שלא ניתן לשינוי במשך השנה) — כי, כאשר העבודה דר"ה היא באופן ד"רשה בתחלתה", שזהו"ע הקב"ע (כנ"ל), הרי זה נותן כח שההחלטות שנתקבלו בר"ה יהיו בתוקף, ולא ישתנו במשך השנה [והיינו, שכאשר ההחלטה אינה בתוקף המתאים, אזי יכול להיות בזה שינוי או עכ"פ חלישות, אבל כאשר ההחלטה היא בתוקף המתאים, אזי לא יהי' בזה שינוי], כך, שבמשך כל השנה כולה — ללא חילוק אם זה חודש תשרי או חשון כו' או חודש אלול — עומד יהודי באותו מעמד ומצב כמו בר"ה ("ער איז אַ ר"ה'דיקער איד"), כיון שקבלת ההחלטות היתה אצלו ממקום שלמעלה משינויים; ועי"ז נמשך אצלו גם הענין ד"מתעשרת בסופה" כפשוטו, במשך כל השנה.

ד. ומזה מובן גם בנוגע לכללות חודש תשרי, אותיות "רשית":

ואילך). פיה"מ (מהדו"ב) פכ"ו ואילך (יד, ד

25) שבת סג, א. וש"נ.

26) ישע"י ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ (ואילך).

30) מצות תגלחת מצורע פ"ב; מצות

חלק.

ברכת כהנים (קו, א ואילך; קיב, א).

27) ר"ה טז, א.

31) סוף מאמר יז ואילך.

28) לקו"ת ס"פ קרח (נה, ג ואילך).

32) ראה גם תו"מ סה"מ סיון ע' שפד

29) סידור (עם דא"ח) שחרית לשבת

ואילך. וש"נ.

עה"פ יום ליום יביע אומר (קפ, ב [רסז, ד]

אע"פ שנמצאים כבר לאחרי שמח"ת ולאחרי "אסרו חג", וכבר הכריזו "ויעקב הלך לדרכו"³³ — הרי גם הימים שלאח"ז שייכים עדיין לחודש תשרי, ועד שאפילו יום א' דר"ח חשון הוא גם יום השלושים לחודש תשרי (כמו בכל ר"ח של ב' ימים, שיום א' דר"ח הוא גם יום השלושים של החודש שלפניו, כפי שמצינו לדינא בנוגע לכתובת שטרות³⁴), כיון שחודש תשרי הוא לעולם מלא (כידוע הסימן בנוגע לקביעות החדשים, שהחדשים המלאים הם חשובים יותר ונקראים "מלכים"³⁵); ומזה מובן, שיום השלושים לחודש תשרי הוא לא רק יום מסויים בחודש תשרי, אלא יום שמביא את חודש תשרי למילואו ושלימותו.

ולכן, גם אז צריכה להיות העבודה ד"רשית" — "רשה בתחלתה"; ובכח זה פועלים הענין ד"מתעשרת בסופה" — מיד למחרתו, ביום ב' דר"ח, שהוא היום הראשון של חודש חשון.

וע"ד שנת"ל (ס"ב) בפירוש "כל שנה שרשה בתחלתה מתעשרת בסופה", שזהו החילוק בין קודם תקיעות ולאחר תקיעות — עד"ז גם בנוגע לחודש תשרי בכלל, שע"י העבודה ד"רשה בתחלתה" במשך כל חודש תשרי, נעשה הענין ד"מתעשרת בסופה" מיד לאח"ז — ביום הראשון של חודש חשון, שאז הוא אמיתית הענין ד"יעקב הלך לדרכו" (שהרי במשך חודש תשרי עסוקים בעניני הימים טובים, וגם בימים שלאחרי שמח"ת עדיין לא עסוקים כל כך בעניני חול, שעיקר ההתעסקות בהם מתחילה בחודש חשון)³⁶.

וכך נמשך על כל השנה כולה — שהרי אע"פ שאדם נדון בכל יום, מ"מ, כיון שעומד בעבודתו במעמד ומצב ד"רשה בתחלתה" כמו בחודש תשרי, אזי נפעל הענין ד"מתעשרת בסופה" במשך כל השנה כולה.

ובפשטות — שנמשך ענין של עשירות, והיינו, לא רק די מחסורו³⁷, אבל "אין אתה מצווה להעשירו"³⁸, אלא כביכול באופן ש"אתה מצווה להעשירו", ולא רק עשירות ברוחניות, בלימוד התורה וקיום המצוות, אלא גם עשירות כפשוטה בענינים גשמיים כפשוטם, החל

(36) ראה גם לקו"ש הנסמן בסה"ש שם.

(37) פ' ראה טו, ח.

(38) כתובות סז, ב. ספרי ופרש"י עה"פ.

(33) ויצא לב, ב. וראה סה"ש תרצ"ו ע'

43. וש"נ.

(34) שו"ע אה"ע סקכ"ו ס"ו.

(35) ראה לבוש או"ח רסתכ"ח.

מחיים טובים, ו"מאן דיהיב חייא יהיב מזונא"³⁹, "בני חיי ומזוני", וכולם — באופן ד"רויחי", כן תהי' לנו, אמן כן יהי רצון.

ה. זוהי כללות עבודת כאו"א מישראל לאחרי חודש תשרי:

הענין ד"יעקב הלך לדרכו" אינו סתם בחירת פסוק... אלא אז מתחיל באמת הענין ד"יעקב הלך לדרכו", כך, שאפילו כאשר "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה"⁴⁰, ל"חרון אף של מקום בעולם"⁴¹, הרי זו הליכה ל"דרכו" — לבנות בית בישראל, ובאופן ד"וישא יעקב רגליו"⁴², "משנתבשר בשורה טובה.. נשא לבו את רגליו ונעשה קל ללכת"⁴³, ועד"ז בעבודת כל אחד מישראל, שלאחרי ה"בשורות טובות" של חודש תשרי, מתחילה העבודה ד"יעקב הלך לדרכו" לבנות בית — דירה לו ית' בתחתונים⁴⁴, ע"י לימוד התורה וקיום המצוות.

וכל זה נעשה באופן ש"מתעשרת בסופה", שנמשכת לכל אחד מישראל עשירות כפשוטה במשך כל השנה — עשירות בענינים רוחניים ועשירות בענינים גשמיים, עניני פרנסה וכו', והצלחה רבה בענינים רוחניים וענינים גשמיים גם יחד.

וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁴⁵ בשם רבינו הזקן, שהקב"ה נותן לבנ"י גשמיות, ובנ"י עושים מהגשמיות — רוחניות, כך, שניתוסף יותר רוחניות עבור בנ"י ועבור הקב"ה.

ותהי' שנה של שמחה, שבה יעשו את כל הענינים מתוך שמחה וטוב לבב, ומתוך מנוחת הנפש. ועד שבאים לתכלית כל הענינים — גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

ו. אחד הפירושים במ"ש⁴⁶ "כוס ישועות אשא" — שקאי על ספר תהלים שכתב דוד⁴⁷, שהוא בבחינת "כוס" להמשכת כל הישועות של הקב"ה, הן ישועות בענינים רוחניים והן ישועות בענינים גשמיים, וכפי

(39) ע"פ ל' חז"ל — תענית ח, ב. (45) ראה "היום יום" כז טבת. כט אד"ש.

(40) ר"פ ויצא. — וראה גם תו"מ חנ"ט ס"ע 193.

וש"נ.

(41) פרש"י ס"פ נח.

(42) תהלים קטז, יג.

(43) ויצא כט, א.

(44) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ע'.

(45) פרש"י עה"פ.

תקבג. וש"נ. וראה גם תו"מ חמ"ה ע' 149.

וש"נ.

(46) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר

ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

שרואים במנהג ישראל שבכל עת שיש צורך בישועה באיזה ענין, אזי אומרים קאָפּיטל תהלים.

וזהו גם תוכן תקנת רבינו נשיאנו בשם רבינו הזקן, ששמע מהרב המגיד בשם הבעש"ט, שבכל יום אחרי התפלה צריך לומר שיעור תהלים כפי שנחלק לימי החודש — שאין זה כמו אמירת תהלים שלפני התפלה, שענינה לומר עריצים⁴⁸, אלא שלאחרי כל הבקשות שמברכים בשעת התפלה, צריך לעשות "כלי" שבו יומשכו כל ההמשכות, וענין זה נעשה ע"י אמירת תהלים שלאחרי התפלה — "כוס ישועות", "כוס" ו"כלי" שצריך להיות מעין הענין שנותנים בתוכו, ובפרט ע"פ המבואר⁴⁹ שהכלים ממשיכים את האורות, ועד שמצינו⁵⁰ שהכלי מכריח את האור להיות נמשך בו⁵¹, ועי"ז נעשה אור גלוי להמקבל.

ובפרטיות יותר, שייך שיעור תהלים היומי במיוחד לעניני יום זה — בדוגמת שיעור חומש היומי, כדברי רבינו הזקן⁵² שצריכים לחיות עם הזמן, היינו, עם פרשת השבוע שלומדים בכל יום, שיש לה שייכות ליום זה, ויש ללמוד ממנה הוראות בנוגע לעניני יום זה.

ובנוגע לעניננו:

השיעור תהלים שאומרים ביום הראשון של חודש חשון — שבו מתחיל עיקר הענין ד"ויעקב הלך לדרכו" על כל השנה כולה — הוא התחלת ספר תהלים: "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים וגו'", והיינו, שההליכה אינה באופן בלתי-רצוי, אלא "לדרכו", בדרך שמורה הקב"ה.

ועד"ז בכל ר"ח, שבו מתחיל סדר העבודה ד"ויעקב הלך לדרכו" בנוגע לחודש זה [לאחרי ערב ר"ח, שנקרא "יום כפור קטן"⁵³, שהוא בדוגמת יוהכ"פ, כך, שהעבודה בעניני חול מתחילה בר"ח. ואף שאינו נקרא "יום המעשה"⁵⁴ — הרי הוא מותר (לא רק במלאכת אוכל נפש, אלא) בכל המלאכות] — אומרים בשיעור תהלים פסוק הנ"ל.

(48) ראה סה"מ תש"ח ע' 264 בהערה. (נעתק ב"היום יום" ב חשון).
 (49) ראה סה"מ תרנ"ג ע' רל ואילך. (53) ראה פר"ח לאו"ח סתי"ז (מהרמ"ק).
 (50) ראה סה"מ תרמ"ט ס"ע רמג ואילך. (54) ראה שמואל-א כ, יט ובמפרשים. יחזקאל מו, א ובמפרשים.
 (51) חסר קצת (המור"ל).
 (52) ראה גם תר"מ חנ"ז ע' 116. וראה גם תר"מ חנ"ז ע' 113. וש"נ.
 (53) ראה סה"מ תרנ"ג ע' רל ואילך. תרנ"ה ע' לב ואילך. תרע"ח ע' סה. ועוד.
 (54) ראה סה"מ תרמ"ט ס"ע רמג ואילך. תרנ"ג שם ע' רלא. ועוד.
 (55) חסר קצת (המור"ל).

ועד"ז בכל יום ראשון בשבוע, שבו מתחיל סדר העבודה ד"ויעקב הלך לדרכו" בנוגע לשבוע זה (לאחרי יום השבת שבו לא עוסקים בעניני חול) — הנה אלו שאומרים גם שיעור תהלים כפי שנחלק לימי השבוע, אומרים בכל יום ראשון פסוק הנ"ל.

ז. ועוד ענין בהמשך שיעור תהלים דיום זה — "למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק וגו'"⁵⁵:

כאשר יוצאים לעולם לעסוק בעניני העולם — אזי רואים שיש עסק עם גוים.

— ביום השבת אין ליהודי עסק עם גוים, שהרי העסק עם גוים בכלל אינו אלא לצורך עבודת הברורים, ובפשטות, לצורך ישוב העולם ע"י מסחר דמשא ומתן כו' [ועד לשלימות שבזה באופן ש"עמדו זרים ורעו צאנכם"⁵⁶], וכל זה אינו שייך בשבת (שהרי בורר בשבת אסור⁵⁷), כי אם לאחר השבת.

ועד"ז בר"ח, כשיוצאים לעולם לעסוק בעבודה של חודש זה. ובפרט בר"ח חשון, שבו מתחילה העבודה בעולם על כל השנה כולה, לאחר חודש תשרי, שבו עוסקים בעניני הימים טובים והמצוות שבהם, כך, שאין עסק עם גוים.

ח. ובהקדמה:

אע"פ שבחג הסוכות מקריבים שבעים פרים כנגד שבעים אומות העולם⁵⁸, וכמדובר בארוכה בחג הסוכות⁵⁹ שאמירת "הללו את ה' כל גוים שבחוהו כל האומים כי גבר עלינו חסדו"⁶⁰ פועלת שהגוים יכנעו בפני בני" — הרי ענין זה אינו באופן שמתעסקים עם הגוים עצמם; ההתעסקות היא עם ה"שרים" של הגוים למעלה, והרי השר שלמעלה הוא מלאך, ומלאך הוא למעלה מכללות עוה"ז, אלא שע"ז פועלים גם על הגוים למטה, דכיון ש"אין לך עשב למטה שאין לו מזל מלמעלה"⁶¹, לכן, ע"י הפעולה על השרים שלמעלה פועלים גם על הגוים למטה, אבל הפעולה על הגוים למטה אינה אלא בדרך ממיילא, ואילו בפועל מתעסקים עם ע' השרים שלמעלה.

שם, לה.

(55) ב, א.

(59) ראה ד"ה הללו את ה' דיום ב'

(56) ישע"י סא, ה.

דחה"ס (לעיל ע' 91 ואילך). וש"נ.

(57) ראה שר"ע אדה"ז אר"ח סשי"ט. וש"נ.

(60) תהלים קיז, א"ב.

(58) סוכה נה, ב. תנחומא פינחס טז.

(61) ב"ר פ"י, ו. זח"א רנא, א.

במדב"ר פכ"א, כד. פרש"י פינחס כט, יח.

ולכן אופן הפעולה בזה הוא — ששולחים ל"עמוד" יהודי עם זקן⁶² לכן שיכריז "הללו את ה' כל גוים שבחוהו כל האומים כי גבר עלינו חסדו":

לכאורה, אם רוצים לפעול על "כל גוים" ו"כל האומים" — צריך לצאת לרחוב שבו נמצאים (הרבה או קצת) גוים, ולהכריז "הללו את ה' כל גוים וגו'" בשפה שלהם, ולהסביר להם וכו', שעייז יכולים לפעול עליהם בדרך הטבע, או אפילו למעלה מדרך הטבע, אבל באופן שיש לזה איזו אחיזה בדרך הטבע.

אך מה עושים לפועל? — עומדים בבית-הכנסת, ששם אין שייכות לגוי, ואומרים בברכה "הלל", שזהו ענין של מצוה (מן התורה או מדרבנן⁶³, שנעשית ברבים, בעשרה מישראל⁶⁴), שאינו שייך לגוי, כמ"ש⁶⁵ "מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל לא עשה כן לכל גוי" [ומה שישנם שבע מצוות שלהם, הרי זה ענין בפ"ע, שאינו שייך למצוות של בני"66].

וטעם הדבר — כיון שלא מתעסקים כלל עם הגוים, שאינם בעלי בחירה, אלא עם ע' השרים שלמעלה, ועייז שפועלים עליהם שיהיו בטלים בפני בני"67, הרי זה פועל בדרך ממילא גם על הגוים למטה, שיעזרו לבני"68 לעבוד עבודתם (לשמה או שלא לשמה, ובלבד שיעשו כן בפועל).

ט. ולכן, לאחרי חודש תשרי, כשמתחיל סדר העבודה ד"ועקב הלך לדרכו", שאז יוצאים לעולם ורואים שיש עסק עם גוים — אזי אומרים "למה רגשו גוים וגו'":

היצה"ר בא ליהודי עם הטענה הידועה: יש מסביבך הרבה גוים שאתה צריך להתעסק עמהם בעניני מסחר, והתורה עצמה אומרת שצריך להתנהג "כמנהג התגרים"⁶⁹ (וכיון שזה שייך לקנינים, הרי זה נוגע גם לקידושי אשה וכיו"ב), והיינו, שכאשר יש ספק, צריך לראות איך נוהגים הגוים ולעשות כן.

וכיון שכן, טוען היצה"ר, עליך להתנהג כמו הגוים — שהולכים למסחר שעה קודם, כיון שאינם צריכים להתפלל, ונשארים במסחר שעה

62) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סנ"ג ס"ט

ס"ו (ע' תז). וש"ג). ואילך. וש"ג.

65) תהלים קמו, יט"ב.

66) ראה לקו"ש ח"ל ע' 212. וראה גם

63) ראה אנציק' תלמודית (כרך ט) ערך הלל ס"ב (ע' שצב ואילך). וש"ג.

תו"מ ח"ס ע' 395. וש"ג.

64) ראה רמב"ם הל' מכירה ספכ"ו.

67) ראה רמב"ם הל' מכירה ספכ"ו. ספכ"ז. ספכ"ח. טשו"ע חו"מ סר"א.

68) ראה רמב"ם הל' מכירה ספכ"ו.

69) ראה אנציק' שם

נוספת, כיון שאינם צריכים לרוץ למנחה-מעריב וללימוד השיעורים הקבועים, ועאכו"כ שאין אצלם הענין של תוספת שבת ויו"ט; גם אתה צריך להתנהג כן, ובמילא אין לך זמן להאריך בתפלה ובלימוד התורה.

ועל זה באה ההוראה: "למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק" — אין מה להתפעל מהגוים, כיון שכל עניניהם הם "ריק"!

והכתוב מדייק לא רק "גוים" אלא גם "לאומים" — כפי שמביא ה"צ"צ⁶⁸ מדברי הילקוט⁶⁹ "מהו גוים ומהו אומים .. גוים אותן ששיעבדו ישראל, אומים שלא שיעבדו כו", ולכאורה, גוים כאלו צריכים לרדוף אחריהם וליתן כל מה שרוצים, אך הכתוב כוללם יחד עם שאר הגוים ("גוים ולאומים"), וכפי שראו בפועל להיכן נוטה הגוי כשנפגש עם גוי אחר!

י. וממשיך בכתוב⁷⁰: "נוסדו יחד על ה' ועל משיחו".

וכיון שהולכים נגד ה', וגם נגד משיחו, דקאי על כללות בני"י שהם העם הנמשח, שהרי "אתה בחרתנו מכל העמים", ו"כל הנוגע בהן כאילו נוגע בבבת עינו"⁷¹ — הנה על זה ממשיך הכתוב⁷²: "אז ידבר אלימו באפו ובחרונו יבהלמו", והיינו, שהקב"ה בעצמו גורם להם בהלה כו', כך, שבני"י אינם צריכים לעשות דבר.

וכפי שהי' בימי חזקיהו, שלמרות שסנחריב כבש את כל ארץ ישראל, מלבד שארית הפליטה בירושלים, וכבר הי' מעמד ומצב ש"עוד היום בנוב לעמוד ינופף ידו הר בת ציון"⁷³ — לא התפעל חזקיהו מכל זה, והי' בטוח שהקב"ה בעצמו ידאג לכך, באמרו: "אני"י אין בי כח .. אלא אני ישן על מטתי ואתה (הקב"ה) עושה"!

והגע עצמך:

חזקיהו הי' מלך ישראל, שתפקידו — ככל מלכי ישראל הכשרים, ובפרט חזקיהו שהי' הכשר שבהם — לדאוג לשלום כאו"א מישראל, ואעפ"כ, למרות המעמד ומצב הבלתי-רצוי מצד סנחריב כו', לא התפעל חזקיהו, והי' לו בטחון גמור בהקב"ה, עד כדי כך, שהי' יכול לישון על מטתו ללא דאגות!

בדרך כלל אדם שיש לו חוב, אפילו של מאה דולר, אינו יכול

71) גיטין נז, רע"א — ע"פ זכרי' ב, יב.

72) שם, ה.

73) ישעי' יו"ד, לב.

74) איכ"ר פ"ד, טו.

68) אוה"ת דרושים לסוכות ס"ע א'תשנה.

וראה גם אוה"ת בא (כרך ח) ע' ב'תתקנג.

69) ילקוט חדש סתקמ"א.

70) תהלים ב, ב.

להרדם בגלל דאגתו; ואילו חזקיהו הי' ישן על מטתו באופן שגופו הגשמי נרדם בפשטות, והיינו, שהשינה היתה לא רק בנוגע לנפשו האלקית, שעלתה למעלה לשאוב לה חיים⁷⁵, אלא גם בנוגע לנפשו הבהמית וגופו הגשמי — מצד בטחונו הגמור בהקב"ה.

צריך רק להבטיח שלא לחשוב שזהו מקרה נקרה, ומפגעי הזמן הוא, אלא צריך לומר להקב"ה: אתה בודאי יודע את המצב, דמאי קמ"ל, אך גם אני יודע את המצב — שאין זה מקרה נקרה כו', אבל, אין בי כח להתמודד עם שבעים אומות העולם, וכיון שאתה אחראי לכך, ובלשון הכתוב⁷⁶: "אשר הרעותי", צריך אתה לדאוג לכל הענינים, ואילו בני" צריכים רק לא להתפעל מהגויים, ומלבד זאת אינם צריכים לעשות מאומה!

יא. אך עדיין שואלים שאלה:

האמור לעיל שבנ"י לא הוצרכו לעשות מאומה — הי' בשעה שלא היו "אורונים" ו"טילים" ... ולא הי' זמן הגלות, אלא זמן הבית (ולא רק בית שני, אלא בית ראשון), שנעשו בו כמה נסים, ובימי חזקיהו שהי' משיח — כדברי הגמרא⁷⁷ "ביקש הקב"ה לעשות חזקיהו משיח", והרי אצל הקב"ה, מ"ביקש" עד להקיום בפועל — אין הפסק, ורק למטה לא בא הדבר לידי פועל, כיון שהדור לא הי' ראוי לכך, אבל מצד הקב"ה הי' חזקיהו משיח;

אבל עכשיו נמצאים בזמן שאי אפשר לסמוך על נס, וכפי שהקב"ה בעצמו אומר ש"אין סומכין על הנס"⁷⁸, וכלשון חכמים במשנתם⁷⁹: "עשרה נסים נעשו לאבותינו (לא בחוץ לארץ, וגם לא בארץ ישראל, בירושלים, ואפילו בהר הבית, אלא דוקא) בבית המקדש", אבל לא בזמן הגלות, בחושך כפול ומכופל, והכל מודים שמזמן לזמן הולך ומתגבר החושך,

— והסיבה להתגברות החושך מבחוץ היא בגלל התגברות החושך מבפנים, באופן ש"מהרסיך"⁸⁰ ומחריביך ממך יצאו⁸¹, שמוסיפים שטות על שטות, וגוזרים גזירות חדשות כו'⁸² —

(81) וכפי שהי' גם בזמן חזקי, ש"שבנא וסיעתו" התנגדו לחזקי, וטענו שיש לנהל משא-ומתן עם סנחריב [כמו בימינו אלו, שמוכנים לוותר כו', וכבר הכינו ה"ניירות" לחתום עליהם כו' (כפי שכבר דובר כמ"פ, ולא צריך לחזור ולדבר על זה פעם נוספת)].

(75) ב"ר פי"ד, ט. וראה פרדר"א פי"ב.

(76) מיכה ד, ו. וראה סוכה נב, ב.

(77) סנהדרין צד, א.

(78) פסחים סד, ב.

(79) אבות פ"ה מ"ה.

(80) ישעי' מט, יז.

וכיון שכן, איך יתכן שעכשיו תהי' ההנהגה כמו בימי חזקיהו? !
אך האמת היא — שגם על מעמד ומצב זה נאמר "למה רגשו גוים
ולאומים יהגו ריק וגו'", ולכן אין להתפעל מזה, אלא יש לסמוך על
הקב"ה כו'.

ב. וממשיך בכתוב⁸³, "שאל ממני ואתנה גוים נחלתך ואחוזתך
אפסי ארץ":

רצונו של הקב"ה — שיבקשו ממנו "נחלת גוים", ולא רק ארץ
ישראל לגבולותי' כפי שניתנה בעבר (ארץ שבע עממין), אלא גם ארץ
ישראל בשלימותה, כפי שנתפרש בפ' לך לך⁸⁴ (שמתחילים לקרותה תיכף)
גם ה"שלושה .. (ש)עתידים להיות ירושה לעתיד⁸⁵. — הקב"ה מוכן
לתת זאת, וצריכים רק לבקש!

ולהעיר מפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁸⁶, שיש שנים שמבקשים
"פנינים" ("פערל"), והקב"ה ממלא בקשתם בשוה, אלא שישנם שני סוגי
"פנינים":

יש מין קטניות שמבשלים במרק שנקראים בשם "פערל" — כדרכו
של עני, שכיון שאין לו כסף לקנות בשר, אזי לוקח סיר שמכיל ריבוי
מים (שהרי מים ניתן להשיג בזול), ונותן בתוכו הרבה קטניות ("פערל"),
וכך יש לו הרבה מרק... וכיון שמבקש מהקב"ה "פערל" הנ"ל — ממלא
הקב"ה בקשתו.

הקב"ה...] — שהעניש את פרעה כשלא רצה
לשלח את בניי. אבל: הקב"ה הסביר תחילה
לפרעה מדוע עליו לשלח את בניי. וא"כ,
עליך להסביר תחלה מדוע אתה סבור שטענתי
אינה צודקת. ואעפ"כ טוען הוא שלא נוגע
שיהי' הדבר מובן בשכל; העיקר הוא שיש לו
— כלומר: למפלגה שלו — את הכח
לעשות מה שהם רוצים!...

(83) תהלים שם, ח.

(84) טו, יח ואילך.

(85) פרש"י שם, יט.

(86) ראה שיחת ש"פ בראשית תש"ג
סוס"ה (נדפסה בס' נצוצי אור (ברוקלין,
תשס"ז) ע' 19). וראה גם תו"מ חמ"א ע'
301. וש"נ.

אלא שלמרות זאת לא התפעל חזקי' מהם כו' (ראה סנהדרין כו, א) — אע"פ שגם הם היו
דתיים, וביניהם היו רבנים, בעלי זקן לבן או
שחור... ובמספר גדול יותר מאשר בימינו.

(82) כ"ק אדמו"ר שליט"א דיבר גם אודות
ה"איום", שאם לא יפסיק להציק ("זיך
טשעפען") בענינים אלו, אזי יגייסו את
הבחורים של ישיבה פלונית וישלחו אותם
לתעלת סואץ — ואמר:

מהי שייכות הענינים זה לזה?! — אם
אתה יכול להוכיח ע"פ שכל שטענתי אינה
צודקת, תוכיח ע"פ שכל; אלא מאי, אין לך
מה לענות ע"פ שכל, כיון שטענתי צודקת,
וא"כ, מה מקום לערב את בחורי הישיבה?!
ועל זה הוא עונה, שכך התנהג הקב"ה
[הוא הרי יהודי, ולכן הוא מתנהג כמו

אבל יש מי שמבקש פנינים אמיתיים: אבנים טובות ומרגליות — כיון ש"כל ישראל מלכים הם"⁸⁷, זקוק כל אחד מישראל לעשירות, ולכן מבקש מהקב"ה שיתן לו ריבוי אבנים טובות ומרגליות בשביל תכשיטים עבור אשתו, בנותיו ונכדותיו וכו'. ובפרט בבואנו זה עתה מיו"ט, שבו יש חיוב על הבעל לשמח את אשתו (אף שמצד עצמה אינה חייבת בשלמי שמחה): "אשה בעלה משמחה"⁸⁸ בכגדים ותכשיטים. — הוא בעצמו לא צריך לענוד תכשיטים, אבל עבור הנשים יש צורך בתכשיטים, כיון ש"אין האשה אלא ליופיי" (כדברי הגמרא במסכת תענית⁸⁹), ולכן יש צורך בקישוטי כלה (דקאי על ספירת המלכות כו'). וכיון שמבקש מהקב"ה פנינים אמיתיים — ממלא הקב"ה בקשתו.

ועד"ז בעניננו: צריך לבקש מהקב"ה לא רק את התחום של ארץ ישראל, אלא גם "נחלת גוים".

אלא מאי, יש טענה שאין זה "דמוקרטי", איך יכולים בני"י ליטול דבר שאינו שלהם, "לסטים אתם", גזלנים — הנה התירוץ על זה הוא: "כל הארץ של הקב"ה היא .. ברצונו נתנה להם, וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו"⁹⁰; צריך רק לבקש זאת מהקב"ה — "שאל ממני ואתנה גוים נחלתך".

ג. וממשיך בכתוב⁹¹, "אני היום ילידתיך":

בנוגע לכל האמור לעיל — לא נוגע איך הי' מעמדו ומצבו אתמול, שהרי "אני היום ילידתיך" — שהיום נעשה מציאות חדשה, כפי שאמר בבוקר בקומו משנתו: "מודה אני לפניך מלך חי וקיים שהחזרת בי נשמת" — "ברי' חדשה"⁹².

ולכן, כאשר "היום .. בקולו תשמעו"⁹³, אזי נפעלים כל הענינים, וכהמענה של משיח על השאלה "אימת אתי מר" — "היום אם בקולו תשמעו"⁹⁴.

אבל, יהודי צריך להתחיל עם הגאולה הפרטית שלו, ומזה באים לגאולה הכללית של כל בני"י, כפי שמבאר רבינו הזקן באגה"ק⁹⁵.

(87) ראה שבת סז, א. וש"נ. הקדמת התק"ז (א, ריש ע"ב).

(88) ר"ה ו, סע"ב. וש"נ.

(89) לא, א.

(90) פרש"י ר"פ בראשית.

(91) תהלים שם, ז.

(92) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רס"ד. שם סי"ד. רס"ו. רס"ז. וראה שם סמ"ו ס"ו.

(93) תהלים צה, ז.

(94) סנהדרין צח, א.

(95) ס"ד.

יד. וסיום המזמור הוא "אשרי כל חוסי בו" — כאמור לעיל (ס"י) שיהודי צריך לסמוך על הקב"ה ולבטוח בו שיעשה כל מה שצריך לו.

הן אמת שצריך להיות הענין ד"בכל אשר תעשה"⁹⁶,

— שהרי אפילו בזמן הש"ס היתה ההנהגה ד"תורתו אומנתו" רק אצל יחידי סגולה, כמו רשב"י וחבריו⁹⁷, ועאכו"כ בזמן הזה, והרי התורה על הרוב תדבר⁹⁸ —

אבל ענין זה צריך להיות באופן שידע שלא "כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה", אלא "ה' אלקיך גו' הוא הנותן לך גו'".⁹⁹

וכאשר ההנהגה היא באופן ש"חוסי בו", אזי נעשה הענין ד"אשרי", שפירושו שיהי' לו טוב כו', הן בעוה"ז והן בעוה"ב, כיון שהקב"ה נותן לבני"י כל המצטרך להם, ובאופן שישתמשו בהם עבור ענינים טובים (ולא עבור עניני רפואה וכיו"ב)¹⁰¹, ומתוך הרחבה.

* * *

טו. מאמר (כעין שיחה) ד"ה השמים כסאי גו'.

* * *

טז. לפני הביאור בפירוש רש"י — יש לסיים בהמשך להמדובר בנוגע למצב בארץ הקודש:

שאלו אותי: מדוע התחלתי לדבר אודות עניני ארץ הקודש ברבים דוקא?

ובכן: המענה על זה פשוט ביותר — כיון שעד עתה ניסיתי לפעול ע"י הדיבור בחשאי, ונוכחתי שאין זה מועיל, ולכן, אין לי ברירה אחרת מלבד להתחיל לדבר ולהרעיש על זה ברבים, כך, שיתפרסמו הדברים גם אצל אחרים, ואולי עי"ז יוכלו לפעול.

יז. וכנראה שזו היתה הטעות בנוגע לחברון¹⁰⁰, שלא דובר על זה ברבים, אלא ניסו לפעול בחשאי, ולא הועיל, ועכשיו אסור ליהודים לגור בחברון! — התירו רק ל-240 משפחות לגור שם, אבל, כפי שנקבע על המפה, מותר להם לגור רק מחוץ לגבולות של חברון!

(99) עקב ח, יז"ח.

(100) ראה גם מכתב י"ג חשון שנה זו (אג"ק חכ"ז ע' יא ואילך), ובהנסמן בהערות שם. תר"מ חס"א ע' 158. וש"נ.

(96) פ' ראה טו, יח.

(97) שבת יא, א. וראה שו"ע אדה"ז אר"ח וסוק"ו. וש"נ.

(98) ראה מר"נ ח"ג פל"ד.

שלחתי שליח לשאול: היתכן שנתנו את חברון — נחלת אבות מימי אברהם אבינו, ובה נמצאת מערת המכפלה וכו' — לידי הערבים, ולא מניחים ליהודים לגור בה?! והשיבו, שאין זה אמת, שהרי מותר ל-240 משפחות לגור שם. וכששאלתי: את מי אתם מרמים?! הביטו במפה וראו שמקום מגוריהם הוא מחוץ לגבולות חברון? — השיבו, שזה רק מהלך עשרה רגעים ממערת המכפלה. אבל, בענין זה לא נוגע המרחק; יכול להיות מרחק שאינו אלא מהלך של רגע כמימרא, אלא שהוא מחוץ לגבול! וכמו בנוגע לגבולי ארץ ישראל, שברגע כמימרא עוברים מא"י לחו"ל או מחו"ל לא"י, שזהו חילוק שבאין ערוך, שהרי ארץ ישראל היא "ארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"², וחייבת בתרומות ומעשרות וכו'¹⁰¹, משא"כ חו"ל.

זאת ועוד:

לאיזה ערבים נותנים את חברון — לא לערביי מצרים וכיו"ב, אלא לאותם ערבים שהשתתפו ב"פוגרומים" בשנת תרפ"ט, שהרגו יהודים רבים, וחלקם ברחו פצועים כו'! — ראש־העיר של חברון, הוא או אחיו, דודו או בן דודו, השתתף ב"פוגרומים", כפי שיודעים בוודאות, ללא ספק, ממה שהתפרסם אז בעיתונים. והוא לא מסתיר זאת, ולא מתבייש בכך, אלא אדרבה: הוא מתגאה בכך שגירשו מחברון את אלו שאינם מאמינים במוחמד (עליו כותב הרמב"ם¹⁰² שהי' משוגע)! — להם נותנים את חברון!

ולאח"ז באים בטענה של "סטאטוס-קוו" — שבמשך שלושים שנה האחרונות היתה חברון שייכת לערבים!

הזהו "סטאטוס-קוו"?! "הרצחת¹⁰³ וגם ירשת"?! — הם הרגו את היהודים שהיו בחברון, ואח"כ טוענים שחברון שייכת אליהם!...

"חזקה" — יש לה תוקף גדול, עד כדי כך ש"סוקלין ושורפיץ על החזקות"¹⁰⁴, אבל, יש דין במשנה¹⁰⁵ ש"כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה, כיצד, אמר לו מה אתה עושה בתוך שלי, והוא אמר לו שלא אמר לי אדם דבר מעולם, אינה חזקה", ורק אם אומר "שמכרת לי .. איך מכרה לי .. הרי זו חזקה", ואז — לא צריך להמתין שלש עשרות שנים,

(104) קידושין פ, א.

(105) ב"ב מא, רע"א. וש"נ.

(101) רמב"ם ריש הל' תרומות.

(102) באגרת תימן.

(103) מלכים-א כא, יט.

אלא מספיק שלש שנים. אבל בשביל זה יש צורך בטענה, משא"כ חזקה שהיא בגלל ש"רצחת וגם ירשת", אינה חזקה!
ועד כדי כך הגיעו הדברים — שקבעו "חוק" שאסור ליהודים לגור בחברון!

גם אם לא רוצים שיהודים יגורו שם, יכולים לעשות זאת ללא חוק — כפי שאכן עשו בפועל, ששלחו אנשי צבא שיוציאו את כל היהודים שגרו שם, למרות כל מה שעבר עליהם כו'; וא"כ, מה הי' הצורך לקבוע זאת בתור "חוק", ועוד בהסכמת וחתומת כל 24 השרים — שזהו דבר נדיר ביותר, שכל השרים, מקצה הימין עד קצה השמאל, הסכימו פה אחד ליתן את חברון לערבים; כיצד מאשרת ממשלה יהודית ליתן את חברון לערבים?!

מישהו שאל אצלי: מה החילוק אם זה חוק או לא, בה בשעה שגם אם אין זה חוק, הרי בפועל לא גרים שם יהודים? וענית, שהחילוק הוא פשוט: כשהדבר נקבע בחוק, שוב אינו ניתן לשינוי; זה מקרה אבוד ("פּאַרפּאַלן")!

יתכן שהיו יכולים למנוע זאת אם בתחילה היו מרעישים על זה רבים, במקום לנסות לפעול בחשאי; אבל עכשיו הרי זה מקרה אבוד. — הנני ממשיך להרעיש על זה, מצד "הוכיח תוכיח"¹⁰⁶, "אפילו מאה פעמים"¹⁰⁷, אבל זה מקרה אבוד.

יח. ועכשיו מתכווננים לעשות כן גם בנוגע לירושלים, "קרית מלך רב"¹⁰⁸ — לעשותה עיר שיהיו לה שלש בעלי-בתים¹⁰⁹, ובאופן שמכחישים את ההיסטורי' (כפי שאומרים כאן), בכך שמקדימים תחילה את הנוצרים, ואח"כ המוסלמים, ורק אח"כ מוסיפים בלית ברירה גם את היהודים.

האמת היא, שאפילו מצד היסטורי' — לא רק בגלל שכך נאמר ע"י הקב"ה בתורה — שייכת לירושלים ליהודים, להיותה עיר דוד, ועד שאפילו הנוצרים מודים שבגלל היותה עיר דוד, יש ל"אותו האיש" חלק בה, ועאכו"כ המוסלמים שבודאי הגיעו לשם רק לאחרי כן, כך, שגם ע"פ היסטורי' קדמו היהודים להיות בירושלים.

ואילו עכשיו רוצים לקבוע שירושלים תהי' שייכת גם לגוים, אלא

(109) ראה גם מכתב הנ"ל (אג"ק שם ס"ע יב). תר"מ שם ע' 157. וש"נ.

(106) קדושים יט, יז.

(107) ב"מ לא, א.

(108) תהלים מח, ג.

שמחפשים באיזה נוסח לומר זאת — ע"ד האמור לעיל בנוגע לחברון, שמקום מגורם של היהודים הוא מהלך עשרה רגעים ממערת המכפלה — כדי לרמות את העולם, ולרצות את פב"פ וכו', כפי שיודעים את כל פרטי הענינים שמתרחשים מאחורי הפרגוד.

ובאמת אין זה ענין שמתכוננים לעשותו רק עכשיו; עכשיו מתכוננים לעשות זאת בפועל, אבל כבר לפני שלש שנים, מאז שכבשו את ירושלים, חושבים מה לעשות עם ירושלים — כפי ששלחו מיד שלוחים לווינגטון, לוותיקן¹¹⁰, לנאצר ולחוסייין, לברר מה רצונם ומה ימצא חן בעיניהם בנוגע לקביעת מעמדה של ירושלים.

הערבים שגרו שם, היו מרוצים אם היו רק משחררים אותם עם כספם וזהבם; הם שיערו בפשטות שיתנהגו עמהם כפי שהם היו מתנהגים ליהודים — שאלו שהיתה להם שייכות עם חבלנות, יהרגו אותם מיד, וכל השאר, יקחו מהם את כל רכושם וישלחו אותם לנפשם, ולא האמינו שניחו להם להשאר בירושלים; ואילו בפועל, הנה לא זו בלבד שמניחים להם להשאר בירושלים, אלא עוד מאפשרים להם להרחיב ולפתח את עסקיהם, ומקילים עליהם בעניני מיסים, ובלבד שלא יוכלו לומר שהורו לגוי לצאת מ"קרית מלך רב", כיון שזה היפך הדמוקרטי!...

אבל, אם רוצים להתנהג ע"פ דמוקרטי' ולהשאיר את הגוים בירושלים — יש לקחת בחשבון שכיון שבירושלים העתיקה חיים 65 אלף ערבים, ורק 400 יהודים ש"התגנבו" לשם, הנה כשיעמדו לקבוע חוק, יצטרכו לילך אחר הרוב, כך, שהחוק יהי' לטובתם של הערבים, שהם הרוב (ולצדף את ירושלים העתיקה לשאר חלקי ירושלים, לא מסכימים הערבים...), וע"פ דמוקרטי' צריך לילך אחר הרוב!

יט. כשבאתי בטענה בנוגע לענין זה — הנה לכל לראש שאלו אותי: מהיכן אני יודע ומי סיפר לי על זה? ...!

ובכן: שמעתי זאת ממישהו שהוא בעל-דעה ובר-סמכא. אבל כמובן שלא רציתי לומר את שמו, ומה גם שהשואל לא רצה שאומר לו את שמו, שהרי אז יצטרך לפנות אליו ולומר לו בפומבי אם הוא מסכים עמו, או שאינו מסכים עמו, ואין רצונו בכך.

ויש כאלו שכששואלים אותם אודות ענין זה, אזי שותקים; ויש

110) בענין זה אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שהי' זמן שה"וותיקן" הרעיש על זה, אבל בשעה שהם שותקים, למה צריך לחזור ולעורר ("אויפרייצן") עוד הפעם?!

שאומרים שאינם יודעים כלל מכל הענין, אף שבאמת יודעים הם, וכנראה שיש גם כאלו שמעלימים מהם את כל הענין.

ויש כאלו שאצלם הרי זה קשור עם ענין של נצחון, וכשמדובר אודות נצחון — הרי מבואר בחסידות¹¹¹ שמדת הנצחון מושרשת בנפש במקום ששום דבר אינו יכול לשנותו, לא שכל, ואפילו לא רצון, כיון שהוא לא בעה"ב על עצמו!

כ. וכשאומרים לו שאין להתפעל מפני הגוים, כיון שבודאי יעזור הקב"ה — אין זה באופן שאינו רוצה לקבל זאת, אלא שאינו יכול לקבל זאת, להיותו יהודי שהתחנך כל ימיו בין גוים! — הם אמנם גוים טובים, חסידי אומות העולם, וגם הוא יהודי טוב, אבל אין לו שום מושג מה פירוש לחיות עם אמונה ובטחון בהקב"ה; הוא לא יודע מה זה, ואין זה שייך לכחות וחושים שלו. הוא לא יודע מה היא אמונה ובטחון בהקב"ה, ומה היא אמונה ביהודי, כיון שמעולם לא טעם ואינו יודע איך "אוכלים" דבר כזה... איך להסתכל על אורח-חיים כזה!

וכששואלים אותו: כיצד הנך מסביר את עובדת קיומה של ארץ ישראל במשך 22 שנה — שהרי אף שיש שאומרים שע"פ "מרקסיזם" מובן הדבר, הרי האמת היא שגם ע"פ "מרקסיזם" אין הסבר לקיומה של ארץ ישראל — משיב, שאמנם עכשיו אינו מבין זאת, אבל במשך הזמן, כשיגדל במדע, יבין זאת!...

וכאמור, אין זה בגלל שאינו רוצה, אלא בגלל שאינו יכול!

או שיתכן שזהו בגלל שאביו, שנהרג על קידוש השם, הלקה אותו כשלא רצה להניח תפילין או כשלא רצה לילך לשיבה, ולכן רוצה עכשיו לנקום בו¹¹².

*

כא. הביאור בפירוש רש"י¹¹³ על הפסוק¹¹⁴ "צהר תעשה לתיבה", "צהר — י"א חלון, וי"א אבן טובה המאירה להם",

בלהט ("קאָכט זיך") בפירוש רש"י, וכותב שם, שה"עולם" חושבים שפירוש רש"י על החומש נכתב עבור אלו שאינם יודעים ללמוד, ופירוש רש"י בגמרא נכתב עבור "לומדים", והאמת היא להיפך — שפירוש רש"י על הגמרא הוא עבור אלו שאינם יודעים ללמוד,

(111) סה"מ תרפ"ג ע' קפה. תש"י ע' 132.

(112) חסר הסיום (המור"ל).

(113) ובהקדמה בנוגע להמדובר אודות כללי רש"י, שיש להזהר שלא להגיע למסקנות לא נכונות:

יש מי שכתב ספר על פירוש רש"י (בעסקו

— שבציווי על עשיית התיבה לא הי' צורך לפרש הפרטים המוכרחים לבנין התיבה שמובנים מעצמם, כולל גם להאיר את התיבה ע"י נר ושמן. ועכצ"ל שהציווי "צהר תעשה לתיבה" קאי על תוספת אור (נוסף על האור המוכרח שהכין נח מדעתו).

ורש"י אינו מסתפק בפירוש "חלון" — שהרי נאמר "צהר", ולא חלון¹¹⁵, וגם: מהי התועלת של חלון אחד, ובפרט במשך הזמן שלא שימשו המאורות. ולכן מוסיף הפירוש "אבן טובה המאירה להם". אבל כיון שזהו דבר בלתי רגיל לגמרי, לכן הפירוש הראשון והעיקרי הוא: "חלון" —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"י ע' 19 ואילך.

*

כב. כאן המקום לסיים ולהשלים המדובר בהתוועדויות שלפנ"ז¹¹⁶:

בנוגע להמדובר¹¹⁷ אודות שמות התנאים שנזכרו בגמרא¹¹⁸ בתיאור "שמחת בית השואבה", שכוללים את כל ששת הסוגים בבני"ש שנימנו בדברי הרמב"ם¹¹⁹ — שאלו: מהי ההוכחה שהזכרת שם התנא היא כדי להורות על סוג מסויים בבני"ש שמויצג ע"י תנא זה — בשעה שאפשר לומר שהזכרת השם (ולדוגמא: "אמר ר' יהושע בן חנניא כשהיינו שמחים כו' לא טעמנו טעם שינה") היא מצד הענין ד"כלל¹²⁰ האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם"?

להבהירה.

(114) פרשתנו ו, טז.

(115) כהלשון בהמשך הפרשה (ח, ו (ובפרש"י)): "ויפתח נח את חלון התיבה אשר עשה" (לצהר).

(116) המשך הביאור בפירוש רש"י בפ' האזינו (לב, מד): "שבת של דיווגי היתה" — נכלל בשיחת ש"פ האזינו ס"ט (לעיל ע' 32 ואילך). וש"נ.

(117) שיחת ש"פ בראשית (התוועדות ב — המשך לשמח"ת) סכ"ח (לעיל ע' 199). וש"נ.

(118) סוכה גג, א.

(119) הל' לולב פ"ח הי"ד.

(120) אבות פ"ו מ"ו.

ואילו פירוש רש"י על החומש הוא עבור "לומדים", כפי שרואים שיש כמה ענינים שרש"י מבאר בארוכה בפירושו בגמרא, ואילו בפירושו בחומש אינו מבאר מאומה.

אבל האמת אינו כן — כפי שכותב רש"י בעצמו (בראשית ג, ח): "אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא", היינו, שבפירושו על התורה מפרש רש"י רק פשוטו של מקרא, דרך הפשט, באופן המובן ל"בן חמש שנים למקרא" (אבות ספ"ה), שלא למד עדיין משנה או גמרא — שעבורו כתב רש"י פירושו על התורה; ואילו הפירוש על הגמרא כתב רש"י למי שכבר לומד גמרא.

אלא שיש ענינים שבדרך הפשט אינם קושיא, ורק בלימוד הגמרא, בדרך ההלכה, מתעוררת בהם קושיא, ואז צריך רש"י

ובכך¹²¹: כבר הובהר בהתוועדות שבענין זה לא הי' צורך כלל להזכיר את שמותיהם של התנאים — כשם שלא נזכרו שמותיהם של ה"חסידים ואנשי מעשה" שהיו מרקדין כו' — אלא רק לומר את תוכן הדברים, שבשעת שמחת בית השואבה לא טעמו טעם שינה, ועד"ז בשאר הענינים. ולכן, בהכרח לומר שהסיבה לכך שבענין זה הוזכרו שמות התנאים, היא, כדי להורות שכן נהגו כל אלו שהיו שייכים לסוג המיוחד שמוצג ע"י תנא זה.

כג. ועדיין יש ענין נוסף שאודותיו לא שאל אף אחד:

נוסף על המסופר בגמרא אודות הנהגתם המיוחדת של ששת התנאים הנ"ל בשמחת בית השואבה — מצינו בירושלמי¹²² ובילקוט¹²³ ש"יונה בן אמיתי .. נכנס לשמחת בית השואבה ושרת עליו רוח הקודש"¹²⁴. וע"פ הביאור דלעיל, יש צורך לכאורה למצוא סוג שביעי שמתאים לענינו המיוחד של יונה בן אמיתי?

אך הענין הוא — שיונה בן אמיתי לא הי' מאלו ש"היו עושין אותה" (כמו ששת התנאים שמסופר אודות הנהגתם המיוחדת בשמחת בית השואבה), אלא כמפורש שם ש"מעולי רגלים הי'", ורק "נכנס לשמחת בית השואבה ושרת עליו רוח הקודש".

וכמובן גם מהמשך הענין שם: "מ"ט, והי"ט¹²⁵ כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלקים" — שכאשר מישהו אחר ניגן ושימח, אזי נחה עליו רוח אלקים (רוח הקודש), ולא שהוא בעצמו שימח בשמחת בית השואבה.

*

כד. הביאור בלקוטי לוי"צ¹²⁶ על אגה"ת פ"ד, בדיוקי הלשונות "שכל הנעלם .. להבין ולהשכיל באמתתו ית' ובגדולתו .. להתבונן בגדולתו ית' .. להבין ולהשכיל באמתתו וגדולתו ית'" — כי: מ"שכל הנעלם" נמשכים הן נקודת החכמה שבה מאיר האמת של המושכל¹²⁷ —

דרושי סוכות עת, ג ואילך (ושם פ, סע"ב ואילך — גם בנוגע לשמחת בית השואבה). וראה "היום יום" טז תשרי — בשייכות לנבואה דיונה בשמחת בית השואבה. — המור"ז).

(125) מלכים-ב ג, טו.

(126) הערות על ספר התניא ע' ל.

(127) וגם כשנקודת החכמה נמשכת בבניה ("נקודה בהיכלא"), ששם העיקר הוא

(121) כ"ק אדמו"ר שליט"א הקדים: על שאלה זו עניתי מיד, שאמירת דבר בשם אומרו צ"ל בענין של הלכה ודבר חשוב דוקא, אבל לא בסיפור. אבל באמת לא זקוקים להגיע לזה, כדלקמן בפנים.

(122) סוכה פ"ה ה"א.

(123) יל"ש יונה רמז תקנ.

(124) בענין זה נזכר גם המבואר בלקוטי תורה (ראה ד"ה ושאתם מים — לקו"ת

אמיתתו ית', והן הרוחב דבינה שתופסת ריבוי פרטי המושכל¹²⁸ שע"ז מודגשת גדלות המושכל — גדולתו ית'¹²⁹, אבל הם ב' ענינים, ולכן מפסיק ביניהם; בענין ההתבוננות, בינה, נקט רק "גדולתו"; ובנוגע להתבוננות שנמשכת מהתורה¹³⁰, כולל חכמה ובינה יחד, "אמתתו וגדולתו ית'" — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס¹³¹ בלקו"ש חל"ט ע' 58 ואילך.

כה. ה"ינה של תורה" שבפירוש רש"י — שלכל לראש יש לעשות "חלון" במחיצה של העלם והסתר דלבוש הטבע¹³², שע"ז יאיר בעולם אור אלקי, ולאח"ז צ"ל סדר עבודה נעלה יותר, שנעשה¹³³ בעצמו ענין של אור וגילוי — נכלל בשיחה המוגהת הנ"ל.
וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:

וע"ז שכל אחד מישראל מאיר בד' אמותיו, בחלקו בעולם, אזי פועלים שיהי' אור בכל העולם, ועד שזוכים לקיום היעוד¹³⁴ "ה' יהי' לך לאור עולם", בביאת משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, בקרוב ממש.

[לאחרי תפלת מנחה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "כי אלקים יושיע ציון"].

העולם, עד שענין של "נס" נעשה מונח אצלו יותר מאשר ענין של "טבע", כך, שהשאלה אינה איך יש ענין של נס — דכיון שהעולם הוא בריאה של הקב"ה, לא יפלא איך יש ענין של נס — אלא להיפך: איך יש בעולמו של הקב"ה ענין של טבע?! ... איך יתכן שע"פ טבע תהי' הגשמיות חשובה יותר מהרוחניות; איך יתכן שע"פ טבע יהיו שבעים גוים חזקים יותר מיהודי אחד, ואיך יתכן שע"פ טבע יהי' קושי בקיום התומ"צ!

(133) ועפ"ז יתורץ מ"ש "צהר תעשה גר", ולא תכניס וכיו"ב.
(134) ישע"י ס, כ.

(לא נקודת האמת, אלא) תפיסת ריבוי הפרטים, גדלות ההיכל — ענינה לשמור את התפשטות ההשגה שלא תסור מנקודת האמת. (128) ועד לריבוי סברות כו', שאלות ותירוצים, מ"ט פנים לכאן ומ"ט פנים לכאן (ירושלמי סנהדרין פ"ד ה"ב. ועוד), באופן של "רחובות הנהר".
(129) הן בכמות והן באיכות — "מה רבו" ו"מה גדלו" (ראה גם תו"מ חנ"ה ע' 58. וש"נ).

(130) דאורייתא מחכמה נפקת (זח"ב סב, א. ועוד) — חכמה הגלוי'.

(131) בשילוב שיחת ש"פ תולדות שנה זו.
(132) וענין זה מתחיל כבר אצל בן חמש

למקרא — ע"י הזהירות בכשרות האכו"ש, חלב ישראל ופת ישראל כו', כדי ששום דבר לא יעלים על אור האמונה כו'. וכן ע"י כללות החיניק* באופן של חירות והתעלות מעניני

(* שע"ז נפעל אפילו בשנים שלאח"ז שלא יהיו אצלו "בעה"ב'שע הנחות" (ראה תו"מ — רשימת היומן ע' רסו. וש"נ), אלא מעמד ומצב של אור כו'.